

Posamezna številka 6 vinarjev.

„DAN“ izhaja vsak dan — tudi ob nedeljah in praznikih — ob 1. uri zjutraj; v ponedeljkih pa ob 8. uri zjutraj. — Naročnina znaša: v Ljubljani v upravnistvu mesečno K 1'20, z dostavljanjem na dom K 1'50; s pošto celoletno K 20'—, polletno K 10'—, četrtletno K 5'—, mesečno K 1'70. — Za inozemstvo celoletno K 30'—, — Naročnina se pošilja upravnistvu. — Telefon številka 118.

DAN

NEODVISEN POLITIČEN DNEVNIK.

Posamezna številka 6 vinarjev.

Uredništvo in upravnistvo: Učiteljska Tiskarna, Francišanska ulica št. 6. Dopisi se pošiljajo uredništvu. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo, rokopisi se ne vračajo. Za oglaševanje plača: petletna 15 v, osmrtnice, poslana iz zahvale vrsta 30 v. Pri večkratnem oglaševanju po: pust. — Za odgovor je priložiti znamko. — Telefon številka 118.

Nauki.

Maribor, 24. avgusta 1913.

V dogodkih zadnje sobote, kakor tudi onih, ki smo jih bili mariborski Slovenci še pred soboto deležni, so nam dali več kot le en, zlat in uvaževanja vreden nauk.

Prvi in najpoglavnejši je bil nedvomno ta, da nismo do danes vedeli ceniti naše slovenske mase, niti je nismo skušali vzbuditi, oziroma v za nas važnih trenutkih uporabiti.

Le pomislimo. Kaj smo pravzaprav storili v to, da se na ta dan pokazemo? Bore malo, oziroma nič. Par pozivov na naše rojake s pomočjo tiska, je bilo vse, a še to jedva v zadnjih trenutkih, v dnevih, ko nam je takorekoč »voda v grlo tekla«. Kljub temu se je pokazalo, kaj vse da zmremo in bi zmogli, če se — pa makar s toliko malomarnostjo kot tokrat — spravi do agitacije v slučajih, ko gre pokazati, da smo »še na svetu« in kaj bi imeli, če bi imeli za vsak tak slučaj na razpolago zadosten aparat, ki bi vodil vse predpriprave in tudi maso na tak dan. Saj se je zbralo dne 23. t. m. v Mariboru nepričakovano mnogo mestnega slovenskega življa, kakor tudi veliko število okoliškega slovenskega prebivalstva, ki je oboje čutilo le eno potrebo in eno dolžnost, na tako važen dan manifestirati za svojo narodno pripadnost — za Slovenstvo. Ta naravnost veličanska množica je pokazala jasno, da je pri nas polje za narodno delo še mnogo plodovitejše in hvaležnejše, kot smo to sami pričakovali. Kdor je 23. t. m. le količkaj opazoval duševno razpoloženje mase, se je moral čuditi, kako globoko še tli v njej slovenski ponos. Ravno oni ljudje, o katerih smo mislili, da jim je nemčursko raznarodujoče delo zatrla že vsak čut za slovenski narod, so bili ta dan najbolj oduševljeni. V zadnjem trenutku je izbruhnil v teh ljudeh — in bilo jih je silno mnogo — na dan vse narodni čut, ves narodni ponos in dal duška samo v eni besedici, navdušenem »živio-klicu.

Ta dan pa je bil za nas tudi drug, jasen memento: ne-le, kadar gre za agitacijo v svojo narodno manifestacijo, treba naše ljudi organizirati. Osnovati moramo čim najobsežnejše, eno samo veliko organizacijo. Z vsi intenzivnostjo se moramo posvetiti narodno socialnemu organiziranju. Za nas pomeni to nič manj, kot bodočnost, naš narodni obstoj, našo moč za bodoče dni. Da pa bo to delo imelo uspeha, ne kaže le, zaupati samo in izključno našemu tisku. Ne. Naš tisk naj bo v prvi vrsti le združitelj in informator onim, koje naš glas ni v stanu vedno doseči. Kar pa je glavno, je to, da se odsluhal našemu ljudstvu — mi sami pokažemo. Vemo, da je v naših političnih krogih tozadevno dokaj antipatije. Priznavamo popolnoma pomen, ki tiči v narodno manjšinskemu delu, vendar — in to poudarjamo danes ponovno — je neobhodno potrebno, da se da ljudstvu tudi priložnost narodnih shodov. Ni treba imeti bogveidel količinskega poznavanja psihologije mase, da se spozna veličanski, mnogokrat odločilni pomen ravno narodno političnih shodov.

Kakor hitro pa imamo potrebno organizacijo naše mase, zadošimo takrat, kadar pride do prilik, kot je bila zadnja sobota, z lahkoto, ali pa vsaj z neprevelikim trudom nam sovrážni, renegatski element.

Zadnja sobota bi se bilo, tudi še v zadnjih dnevih, dalo storiti nekaj prav posebno pomembnega. Da nismo tega dne skoro omalovaževali, bi bili lahko skicirali za 23. t. m. v »Narodni dom« svoj narodni shod. S tem bi bili dali lahko mariborskim nemčurjem oni odgovor, ki ga po pravici zaslužijo: na ta dan bi bili lahko s shodom protestirali proti vsej oni veliki laži naših narodnih odpadnikov ki trobijo v svet, da je Maribor nemška last. Za občinstvo bi gotovo ne bili v zadregi in kot že rečeno, zadoševalo bi bilo par zadnjih dni splošne, intenzivne agitacije. Ta dan bi bili vrgli lahko v svet odločen protest, bi bili lahko pokazali svet, da se preko nas kljub vsemu umetniemu in najsikrajnejšemu narodnemu zatiranju ne more in ne sme.

Nam, kar nas ni le za ono počasno, vedno cincajoče in odlašajoče politiko, se mnogokrat očita, da smo prenegli in da nam manjka hladnosti.

Zadnja sobota je one gg. lahko prepričala ravno v nasprotjem: edino naša prevelika »hladnost« v politično - narodnem boju, je bila kriva, da se nas je še vseeno preveč potisnilo ob zid. Z onim odlašanjem in »hladnim preudarjanjem« se je celih 5 let zamudilo n. pr. razveljavljanje enega odloka, ki prepoveduje nošnjo slovenskih znakov in zastav. Krivda one »hladne« razsodnosti je, da smo delali ta dan vsak po svojih močeh in na lastno pest, da smo spravili na noge in pozneje tudi organizirali slovensko množico pred južnim kolodvorom in na Tegetthofovi cesti. Če bi bili za ta dan počakali na »hladno« preudarno ukrepe naše splošne politike, bi bili najbrže kljub avgustovski vročini — zmznili. Sad bi bil edino ta, da smo ostali ves čas »hladni«. Zelo neprijetno pa nas je tudi dirnilo, da se ves ta čas niti gnilo ni naše politično društvo. Od dne do dne smo čakali, da dobimo potrebnih navodil, a vse zaman, bili smo navezani kot že rečeno vsak nase. Vemo, da so gg. iz vodstva potrebni počin in naš namen ni, da bi se jih pri tem tudi samo za eno uro prikrjalo. Ne vemo pa, zakaj se v takih slučajih ne poskrbi za potrebne namestnike. Mislimo, da imamo politično društvo za to, da pazi nad nami vedno in da nam je v vsakem, tudi malenkostnem slučaju na razpolago, ne pa, da nas ravno v zadnjem trenutku pusti na cedilu. Upamo, da bo to za enkrat zadostovalo in da se nam v bodoče kaj takega več ne pripeti, če ne bomo prisiljeni misliti, da primanjkuje pri nas k vsemu tudi potrebna — dobra volja. Zadnje seveda ne pri vseh, pač pa pri večini.

Glavno pa, česar nas je naučila zadnja sobota je: vsikdar in če je prilika tudi manjša, kot je bila tokrat, se čim le mogoče odločno pokazati, na zunaj. Vselej moramo javno pokazati, da smo tu in da se ne bojimo nobenih groženj. Če se bomo držali teh naukov in iz njih sledečih načel, bo kmalu padla v pozabljivost ona bajka o »Deutsches Marburg«. Mesto te bajke pa bo vzrastlo spoznanje in priznanje, da je Maribor ne le dvojezično mesto, marveč, da se vse nemško njegovo lice od par naših odpadnikov samo umetno vzdržuje. Očistimo sami sebe in potem bomo s pomočjo naše okolice z lahkoto dosegli vse to, kar se nam danes s silo zabranjuje, oziroma krati.

Učimo se na tem, kar smo imeli 23. t. m. tako očividno pred seboj... — a.

Resolucije

sprejete na zborovanju nar. strok. organizacij v nedeljo 17. julija 1913.

2) Z narodno ekonomskega stališča je smatrati t. zv. srednji stan za naš narod neprecenljive važnosti, ker lahko tvori ravno ta stan močno gospodarsko silo našega naroda, zato je delovati z vsi silo na pomnožitev in okrepitev tega stanu v našem narodu. To nam je za sedaj edino nadomestilo za veliko industrijo.

25. Pozdravljamo protialkoholno gibanje ter vse organizacije proti ljudskim boleznim. Skrbeti je za zdrava ljudska stanovanja, zdravo pitno vodo, za javna kopališča, telovadbo in storiti sploh vse, kar je mogoče, za ljudsko higijeno.

Uradniško vprašanje.

26. Odpraviti je institucijo državnega in sploh javnega pogodbenega uradništva, ki ga je namestiti kot definitivno drž. uradništvo s pravico pokojnine.

27. Vse javno uradništvo kakor tudi ljudskošolsko učiteljstvo naj bo glede plače in pokojnin stavljeni na isto stopnjo.

Narodno - politične zahteve.

28. Uvažuje važnost in pomen narodnih svetov v drugih narodih smatramo za nujno potrebno ustanovitev »Nar. sveta« za Slovence.

29. Zahtevamo ustanovitev slovenskega vseučilišča.

30. Zahtevamo splošno in enako volilno pravico v vse zakonodajne in javne zastope na podlagi proporcionalnega volilnega sistema.

31. Zahtevamo popolno enakopravnost Slovencev in njihovega jezika v uradu, v šoli in v javnem življenju, v vseh od Slovencev naseljenih krajih. Zahtevamo zlasti nameščenje slovenskega uradništva, de-

lavstva in drugega uslužbenstva (v vseh sodnih okrajih), kjer stanujejo Slovenci stalno. Uradniška mesta pri mestnih uradih se razdeljujejo na člane vseh narodnosti po njih številnosti. Isto načelo velja pri podeljevanju mest pri centralnih uradih.

32. Zahtevamo polno prostost izvrševanja zborovalne, združevalne, koalicijske in tiskovne pravice ter izpremembo obstoječih zakonov v tem oziru.

33. Uvažuje, da ima vsaki narod pravico do obstoja in razvitka; obsojamo nasilnosti naroda proti narodu kot protikulturno, zategadelj zahtevamo popolno narodnostno avtonomijo za vsako izmed narodnosti v Avstro-Ogrski monarhiji ter združitve narodov in jugoslovanskega plemena te monarhije v eno avtonomno telo.

Slovenska zemlja.

Iz Tolmina.

Resnici na ljubo bodi objavljeno, da se »damo z belinčkom« — kakor jo Vaš g. dopisnik imenuje — po krivem sumniči, češ, da je ona od odbora »Rudečega križa« zahtevala, naj se plesišče pregradi. Kdor je to govorico raznesel, zasluži brezovke! Poizvedeli smo ravno nasprotno. Gospa dr. Serjunova je izstopila iz odbora »Rdečega križa«, ker se ni hotela ukloniti nemčurju, ali bolje rečeno vsenemcu gosp. Schwegelnu, ki je po njegovem neslanem receptu prodajal svoje modrosti v obdoru. Predlagal je — in predlagali so, naj se veselica priredi v velikem obsegu in naj se zanjo potrosi malenkostno vsoto 900 K. Temu in enake-mu se je gospa dr. Serjunova protivila, slutila je tudi, da bo prireditev vse drugo, samo narodna ne, izstopila je iz odbora in prireditev ignorirala. Dama je vrla Slovenka, rojena Hrvatice, in kot taka nastopa povsod, podpira vsa narodna društva, in ne manjka pri nobeni narodni prireditvi vprašamo. Ali se ni moglo dobiti v Tolminu boljših aranžerjev kakor Schwegel, od katerega ni pričakovati nič pametnega, zato tak fiasco! Mogoče bo pa vendar vedel gospod Schwegel, kdo je bil oni, kateri je zahteval, naj se prenočišče pregradi ki je last tukajšnje požarne brambе in katero je bilo postavljeno na tolminkem občinskem prostoru? Zapo-stavljati se ne damo od nobenega, pa naj bo dotični v civilu ali pa v uniformi! — Capito! (Op. uredništva. Naš gospod dopisnik je pač tako prodal, kakor je kupil in ker je bil v zadregi in ni vedel pozitivnega, je o dami, ki jo dobro ne pozna, tudi tako rezervirano pisal, in je ni tako obsodil — kakor so jo drugi — in to po krivici. Zaključek dopisa je bil: Za danes ne obsojamo nobenega, in to zadostuje! Prav pa je, da pride resnica na dan.)

Iz Notranjih gor.

Neki dopisnik je v »Domoljubu« ali kakor je imenovan »Lažljub« od 21. avgusta t. l. št. 34 pisal, da sva jaz in Tribuč ustanovila pri zadnjih volitvah »Prosveto«. Dopisniče je morebiti le malo časa v naši fari, da še naju dobro osebno ne pozna in da le to piše, kar mu kdo drugi narekuje, kajti nisem bil sam nikdar zraven, še menj pa gosp. Tribuč. Jaz imam drugega dela čez glavo, in to od ranega jutra do poznega večera, nikdar me še ni nobeden videl, da bi sedel in lenobo pasel, in stare in mirne ljudi obrekoval, kot ta dopisniče, če ima tudi blagoslovljeno glavo. Tudi Goriočevce sumniči, da so pri tukajšnji šoli sadno drevje polomili in šipe pobili. Čudno bi ne bilo, ko ravno okoli šole pastirji živino pasejo. Jako čudno se mi zdi, da zdaj na moja stara leta, leta truda in skrbi, nimam še miru. Ko sem bil še mlad mora vsak pripoznati, da nisem ljubil preprirov, še menj se pa v poznejših letih tožaril, tako me tudi ni nobeden vinjenega ali od alkohola navčikanega videl: Izšel sem iz šole nepozabljenega pok. gospoda župnika Potočnika, ki je celo faro enako ljubil. Gorje onemu, ki je kaj čez farane rekel. Kaj pa danes? — Dopisnik naj bolj oči odpre in po domači vasi pogleda in pove o močeh, ki pravijo, mi smo mi, in bo videl, da ni vse zlato, kar se svetli, da je povsod na vsakem drevesu kaj gnilega, in da še prsti na roki si niso enaki.

Klerikalni kongres.

Naj se dopisec s polnim imenom podpiše, kot jaz, se bova še potem pomenila kako in kaj. Jaz sem na vsako izjavo po časopisnih molčal, v nadi, da me vsak veliko bolj pozna, kot dopisnik, ker sem domačin, ne kot oni, ki je danes tu, jutri tam, in ko še ni okusil nič grenkosti življenja. Ako pa le še ne bom imel miru, bom dem pa tudi začel odgovarjati, da bodo hujše vedeli, kako je pri nas. — Ivan Kušar.

Štajersko.

Maribor. (Otvoritev državnega mostu.) Vsi poskusi, zatreti ta dan Slovenstvo v Mariboru, so se docela izjalovili. Že mnogo pred drugo popoldansko uro, se je 23. t. m. zbralo pred glavnim kolodvorom okrog 1200 ljudi, po veliki večini sanci Slovenci. Zasedli so vso rampo in kljub naravnost hlapčenskemu ravnanju policajev, vstrajali do konca. Tako je bilo tudi potem mogoče, da je gromovito »živio« klicanje, ko se je pojavil nadvojvoda, za minute preglasilo vse ostale klice. Nemški listi hočejo to sicer pritažiti, vendar bodo že v kratkem, tudi to morali priznati. Komaj pa se je nadvojvodov avtomobil začel pomikati, je prišlo že tudi do hudega spopada med Slovenci in Nemci. Slednji so se navalili na nekoga dijaka, ki je bil po nekem udarcu s palico na desni roki težko poškodovan. Atakirali so tudi nekoga kmeta, ki jim pa je dal pokusiti bič. Seveda je bila pri tem angažirana dr. Oroslova in Wastianova »Leibgarda«, znana naša turnarska fakinaža. Imena glavnih povzročiteljev tega napada imamo. So to: razvajski učitelj Krek, ter trgovsko-šolski gojenec Fridau, praktikant firme (agenture) Wenzel v Elizabetini cesti. Poleg teh dveh sta se še odlikovalta neki vajenec trgovca Hartingerja na Tegetthofovi cesti ter komi drogista Thyra v Gosposki ulici. Slednji je imel kavčukaste cevke, v njih pa kamenje, oziroma svinec. Imena drugih imamo seveda tudi še na razpolago. Proti vsem udeležencem se bo vložila tožba. Naša »Posojilnica« v Narodnem domu je razobesila krasno, novo trobojnico, ki je visela ravno dve uri. Dva nemčurska fakina — kolesarja sta pazila pred Narodnim domom in seveda takoj hitela klicati policaje. Tudi na Glavnem trgu se je pripetilo par slučajev »nemške kulture«. Nek slovenski fant je imel slovenski znak. Tolpe so ga lovile kot psa in ga izročile policajem. Moral ga je odstraniti. K župniku iz Lembacha je stopil nek nemški poba in ga nahrulil, češ: da mi ne boste klicali »živio«. Dobil je primeren odgovor. Zvečer se nas je ponovno svarilo pred nemško fakinažo. Odredili smo seveda vse potrebno, a je prišlo nemško razsodno občinstvo preko policije samo energično razganjati poulično svojat. Priznati moramo, da se je velika večina nemškega prebivalstva dosti bolj zgrajala nad postopanjem nemške fakinaže in nje braniteljce naše mestne policije, kot mi sami. Opozarjamo samo na slučaj pred glavnim kolodvorom, ko je neka dama prisilila policaja, ki je mirno gledal pretepanje slovenskega dijaka, da je preprečil nadaljnjo divljanje. Zvečer si je drznil eden teh »Pickelhauberjev« nagnati slovensko družbo s tem, da jih je nahrulil: »Heut ist in Marburg ein deutsches Fest.«

Maribor. (Poper). Kot smo že poročali, je nadvojvoda posebno poudarjal, da želi, da bi bil novi most sredstvo medsebojnega sporazumnega dela obeh narodov. Visoki gost pač ni vedel, kako dober... je s tem napravil. Moral bi najprej naše purgarje odreti in jih obleči v novo kožo, da bi se zgodilo.

Celje. (Zadušilo ga je.) 21. t. m. je moral delavec Ahtig, ki je bil zaposlen v paromlinu Majdič, paziti na pravo izspajanje zrnja v mlin. Ob 1. uri po polnoči ga je njegov tovariš Belak še videl, potem pa mu je izginil izpred oči. Ker se je bal, da bi zrno zamašilo dovodnico in ustavil stroj, je vzel lopato in začel odspajati zrnje. Na mah pa se mu je lopata ustavila in zadel je ob — Ahtiga, ki je stal sredi zrnja mrtev. Ahtig je najbrže zaspal vsled utrujenosti in padajoča masa ga je v spanju zadušila.

Krčovina pri Ormožu. (Smrt v studencu.) V sredo 20. t. m. je hotel neki Genc iz Mikosraza, mojster za vrtnanje vodnjakov, preiskati dno vodnjaka posestnika Kovačiča, ki so ga bili izvrtali že 26,90 m globoko. Spustil se je po vrvi, ki sta jo držala dva njegova delavca, v studenec. Ko je došel v globino 10,90 m, pa so ga omamili plini onega rova, zgubil je zavest in padel v globoko, koder je obležal mrtev. Ker niso imeli za rešitev primernega orodja, so bili šele v četrtek v stanu, ga potegniti iz globočine. Genc zapušča vdovo in četrto nepreskrbljenih otročičev.

Mala nedelja. (Prijet požigalec.) V Mali Nedelji so prijeli posestnika Razlaga iz Vodislave, ker je na sumu, da si je sam zažgal posestvo. Razlag si je pustil na spomlad svoje posestvo od 1000 K na 4000 K, premičnine pa na 4710 K zavarovalnice povisati. Pred kratkim pa je razprodal vse poljske pridelke, novi most in živino. Kmalu na to je pogorel. Sumijo, da se je na ta način hotel polastiti zavarovalnico.

Ptuj. (Konec žaloigre v rodbini Preuz.) Kot smo že poročali, je dne 2. julija letos ustrelil dragonski četovodja Dengherz v Ptuju krčmarico Preuz, njeno 17letno hčerko in sebe. Dengherz je takoj umrl, Preučevka pa je še nekaj časa živela. Zgodilo se je to zaradi tega, ker Olga ni marala Dengherza. Ker v Ptuju ni došla potrebne zdravniške pomoči, so jo odpeljali v Gradec. Dekle je bilo zadeto od treh strelcev, a vendar še živelo do 22. t. m. Rešitev je bila nemogoča, ker ji je bila obtičala ena krogla v hrbtenici, a je bila operacija zaradi vedno se vračajoče mrzlice, oziroma vročice, popolnoma nemogoča. Po dolgih, hudih mukah je revico rešila smrt.

Iz deželne službe. Deželni odbor je imenoval ravnatelja deželnega kopališča Rogaska Slatina dr. Franca Mullija povodom njegovega desetletnega službovanja na tem mestu deželnim svetovalcem.

»Advokatski list.« Zadnja »Straža« piše: »Slovenskemu Gospodariju« se poroča iz Celja: »Pisali ste, da bo v Mariboru začel izhajati slovenski list, ki ga bodo izdajali stari in mlado liberalni advokati. Vest je resnična. Priprave vodita dr. Rosina in dr. Kukovec. Nekatere posojilnice so pridobile, da bodo prispevale za vsakotletne primanjkljaje. List bo izhajal dva-ali pa trikrat na teden. Za glavnega urednika hočejo pridojiti vpokojenega župnika gospoda Segula na Pragerskem. Izhajati začne z re-

secem oktobrom. — »Gospodarjevo uredništvo dostavlja: »V Mariboru se drži v liberalnih krogih o tem podjetju stroga tajnost, tako da iz lastne vednosti ne moremo ničesar poročati.« — Mi bi ta dostavek izpopolnili v toliko, da vsled liberalne tajnosti tudi nam ni še nič znanega. Mi pa dostavljamo, da gre ta tajnostvenost celo tako daleč, da tudi mi o tem še nič ne vemo.

»Slovenski Narod« poroča, da »Sloga« ni prenehala, marveč, da samo spi. Da, da, ta — vročina!

Srbski mučeniki.

Iz bojev ob reki Bregalnici.

V vojaško bolnico na Dušanovem gradu v Skopju so prenesli z železniške postaje več ranjencev, med katerimi je bilo tudi nekoliko Bolgarov. Ranjencev še niso niti prenesli v bolnico, že se je raznesel po mestu glas, da so nekateri srbi, ranjenci grozovito pohabljeni. Proti večeru sta te vesti potrdila tudi zdravnik dr. Čeda Mihailovič in dr. Al. Kesič. Naslednji dan sta prišla v bolnico ruski in francoski konzul. S pohabljenimi srbskimi vojaki je govoril osebno ruski konzul, ki zna dobro srbski in je njihove besede pre-stavljaj francoskemu konzulu in oba sta si zapisala vse posameznosti. Konzula sta gotovo poročala o vsem tem svojim vladama. Belgrajska »Štampa« in »Ilustrovana Ratna Kronika« sta priobčili tudi fotografije pohabljenih srbskih vojakov.

Te srbske vojake so pohabili Bolgari na naslednji način:

Dva sta iz Podrinja in se imenujeta Milutin Nikolič iz D. Dobriča in Radivoj Krajčinovič iz Glogovca.

Oba sta bila za časa nenadnega bolgarskega napada 30. junija v prvih vrstah in kakor je bila noč temna, sta dospela popolnoma zdrava med bolgarske vrste in tako sta postala vietnika. Bila sta takoj razorožena in pripeljana pred poveljnika 12. polka, podpolkovnika Tileva, ki je, takoj ko je zagledal srbska vietnika, zavpil:

»Potepajte (pobijte) jih!«

»Vdala sta se, gospod podpolkovnik!« je odgovoril vojak, ki je srbska vojaka spremljal.

»Nič zato. Pobijte!« je ponovil Filev svojo zapoved.

Takoj sta pristopila še dva vojaka in odgnali so žrtvi do žrtvenika. Takoj par korakov od Tileva so zabodli divjaki prvič svoje bajonete v hrbta neoboroženih srbskih vojakov. Radovan je takoj padel, aji Milutin se je držal, ker ga je divjak zabodel v temi samo v plašč in le malo v telo. Milutin je takoj odskočil na stran in se je začel braniti in pri tem mu je Bolgar z bajonetom pre-rezal roko.

Milutin je videl, da ni rešitve in je prosil ubijalca, naj ga vsaj ne mrcvari, temveč da ga s kroglo ubije na enkrat, ali ta je nadaljeval napade z bajonetom.

Še eden, dva, tri — pet udarcev in Milutin je padel. Pri padanju na zemljo je dobil najmočnejši udarec, ki mu je, kakor se zdi, rešil življenje. Bajonet je udaril v levo pleče in je izšel na desni strani dušnika. Kri je takoj bruhnila iz mučenika in bolgarski vojak je mislil, da revež ne ostane živ in ni ga več mučil.

Z Radovanom sta pa bila druga dva Bolgara že prej gotova. Ko so Bolgari morali pred Srbi bežati, so našli srbski sanitetni vojak ta dva reveža in ju poslali v skopljansko bolnico. Zdi se, da vendar ostaneta živa, ker rane so se precej zacelile.

Za to dvojico pride Sava Rakič iz Gornje Nedeljice. Njega so Bolgari mrcvarili kot ranjenca na bojnem polju, kjer je obležal, ranjen v nogo. Ko so prišli Bolgari v času nenadnega prvega napada na srbske pozicije, niso hoteli imeti niti srbskih ranjencev, niti vjetnikov in vjokom je bilo zapovedano, da pobijejo vse ranjence. Takoj so začele delati krogle in bajonete, Sava Rakič, ki je ranjen ležal na hrbtu na obronku nekakega hriba, je dobil kroglo v usta. Sava je vendar ostal živ. Krogla je udarila ob kost spodnje čeljusti, raz-bila jo in potem izšla iz telesa in udarila še na prsa! (Na fotografiji se jasno vidi ta rana.)

Od te četvorice je Sava najtežje ranjen. Kadar mu menjajo obvezo in jemljejo iz rane, ki je naravnost grozna, gazo, Sava tako ječi in stoka, da morejo samo zdravniki to rano odvijati, delati na nji, gledati jo in poslušati ječanje nesrečnega Save.

Četrtri, ki so mu Bolgari odre-zali ušesa, se imenuje Sava Bogdanovič iz Veliškega Popovca v požarevaškem okraju. On je že starejši človek iz drugega poziva. Po zimi je bil pred Drinopoljem in zd se, da mu je to rešilo življenje, namreč, da so iz njega Bolgari napravili samo človeka brez obeh ušes.

Dogodek s Savo se je vršil naslednje: Še predno je začel bolgarski nenadni napad, je odšel Sava k bližnjemu studentu, da se umije in prinese vode, ali na poti ga je prišla bolgarska straža in odgnala k svoji četi.

»Torej Srbi ne boste odnehali? je vprašal Savo neki podporočnik, poveljnik teh bolgarskih vojakov.

»Bog obvari! Niti za živo glavo ne!« Čemu smo se potem neki borili?«

V tem trenutku je Savi odletelo desno uho. Kri je začela teči in na plašču se še danes vidijo sledovi rdeče-črne posušene krvi.

»Pa ali imate dovolj vojakov?« ga je dalje vprašal bolgarski oficir. Sava pa mu je hitro odgovoril:

»Se štiri divizije sedijo zadaj za nami in počivajo...«

Bolgari so se tedaj začeli dogovarjati med seboj, da Savi zato, ker jim je tako odločno odgovarjal, iztaknejo oči in odrežejo nos.

Ko je Sava videl, kaj namerala- vajo z njimi storiti, jim je začel govoriti:

»Ej, brate nesrečni, kaj smo do-čakali, da eden iz drugega delamo pohabljenec... Nikarte, bratje, imam dve hčerki in kdo jih bo hranil, ako ostanem brez oči, ako sploh pridem živ domov... Ali smo pre-teklo zimo zato jedli skupno kruh pred Drinopoljem, da mi sedaj iztak-nete oči...«

Drinopolje je pomagalo. Mesto da mu iztaknejo oči, so mu Bolgari odrezali, ali ne popolnoma, še levo uho, potem so ga pa pustili, naj gre. Podporočnik mu je na rekel:

»Sedaj pojdi in reci Tvojemu kralju, kje so večji junaki: pri nas aji pri vas!«

Ker je v tem že začela bitka, ki so jo otvorili Bolgari brez vojne napovedi, ni Sava niti znal niti mo-gel najti svojega polka in je ostal na bolgarskem ozemlju, dokler ga niso našli — ko so se Bolgari pred Srbi že bili umaknili — srbski sanitetni vojak, ki so ga odnesli v neko vojno bolnico, odkoder je prišel v bol-nico v Skopje.

Dnevni pregled.

Naše cenjene naročnike, ki re-klamirajo kako nedostavljeno številko, opozarjamo, da so te reklamacije le **takrat poštnine proste, če nimajo nobene druge pripombe, kakor samo Upravništvo »Dan«, Ljubljana.** Reklamirajmo št. ... »Dnevca«. Kakor hitro je na reklamaciji kako drugo be-sedilo pridejano, n. pr. do kdaj ima naročnik plačano naročnino ali kaj drugega, takrat ni reklamacija več prosta poštnine, pač pa nas kaznuje poštna uprava z dvojno pisemsko globo, t. j. 20 vin. Naša uprava pošilja »Dan« redno vsakemu naročniku, dokler je naročnina plačana. Ako kdo izmed naročnikov ne prejme lista, in ne ve, do kdaj ima plačano naroč-nino, naj ali samo reklamira nespre-jeto številko, ali tudi več številk skupaj in to brez opazke ali pa naj piše dopisnico. V vsakem slučaju mu na-ša uprava pojasni pismeno, kako je z naročnino. List je itak poceni in ne kaže, nam delati še nepotrebnih stroškov z globami.

Neprijetne številke. Agentura Canadian Pacific Railway Co. je prav delavna. To leto je zvalila iz galitskih krajev 80.000 mladencev, ki so se na ta način ognili vojaški dolž-nosti. Iz cele Avstrije brez Ogrske je izginilo 1.120.000 mladencev. Ni čuda, da se vojaška uprava pritožuje.

Trgovci z belimi sužnji. »Canadian Pacific« vabi ljudi v Kanado z ob-ljubami zlatih gradov — toda, gorje, ki se jim vsedejo na lim in teh ni ma-lo. Tem agentom na roko pa delajo tudi nekateri poljski poslanci, ki do-bijo 20 K za vsako dušo, ki pade v kremplje kanadskim agentom. 20 K dobi poslanec Stapinski in njegova vest je mirna, četudi izseljenik po-stane suženj.

Vlada 20 K. Od iste agenture dobi ogrska vlada 30 K za vsako osebo, ki jo »Canadian Pacific« transportira preko Reke v Ameriko.

V koliko je prizadeta avstrijska vlada. Pri avstrijski vladi sta izpo-slovala katoliška popka poslanca Wasilko in Delapjanec »Canadian Pa-cific«. Teh korakov tudi nista storila zastoj.

Se vedno norijo. Solijski profesor Georgov je izjavljaj dunajskemu dopisniku »Ruskega Slova«, da bodo Bolgari vedno stali v nasprotnem ta-boru kot Srbi. Če bodo Srbi z Rusijo, bodo Bolgari z Avstro-Ogrsko, če bodo Srbi z Avstrijo, bodo Bolgari z Rusijo. »Tam bomo, kjer ne bo Srbov.« — Kajnom bi človek pripiso-val več možnost, so pa le enostavni politični nagajivci.

Bolgarski učitelji v srbski službi. Kakor znano, so Bolgari vršili v Ma-cedoniji propagando svojo potom četašev (ki pa niso bili četaši v Srb-

skem zmislu; da ne bo zamenjavama) in potom šol, na katerih so pouče-vali bolgarski učitelji - propagatorji. Komaj pa so bili omenjeni kraji pri-znani Srbiji, že je ponudilo več sto bolgarskih učiteljev srbski vladi svo-jo službo. In srbska vlada — jih je sprejela in pustila na sedanjih šolah.

Nepotrjena izvolitev. Češka aka-demija znanosti je izvolila za svoje-ga častnega člana ruskega arheologa prof. Uspenskoga. Protektor akade-mije, prestolonaslednik Franc Ferdi-nand, volitve ni potrdil. V čeških kro-gih zbujajo veliko nevoljo dejstvo, da Akademija dopisuje s prestolonasled-nikom nemško, kljub temu, da zna prestolonaslednik češko.

Zavednost članov klerikalnih društev. Med glavnim opravilom na Kongresnem trgu je sedelo nekaj »Bogomil«. Nekdo jih je vprašal po namenu društva in članica je odgovo-rila: »Gospod kaplan ima besedo.« Drugih besed ni bilo spraviti iz Bo-gomil. Neki prisotni starejši kmet je razložil pomen društva z besedami: »Trak imajo«. — Na, tu imaš! To ti je zavednost!

Nemška kultura. Nekaj minut po dveh popoldne na dan otvoritve glavnega kolodvoru. Neregledna množica ljudstva iz vseh slojev pri-čakuje prihoda nadvojvode Frideri-ka. Pred to množico tvori v tesni verigi nekaj kordon, četa nemških turnarjev, do slednjega oboroženih z gorjachi. Pripelje se dvorni vlak. Nadvojvoda pride pred kolodvor in stopi v avto. In zaorijo mu v pozdrav burni klici »Živio« in »Heil«. Avto-mobil z drugimi slavnostnimi gosti se odpeljejo in množica drvi za nji-mi. Na spodnjem koncu drevoreda stoji dijak - Slovenec, sam med »hei-lovci«. Da duška svojemu patriotiz-mu in zakliče »Živio«. In že ga ob-koči besna druha nemških turnerjev, začne ga psovati na najgrši način in mu žugati. Djak se zagovarja, umi-ka, oko se ozira po stražniku. Nobe-nega nikjer... »Nieder mit dem win-dischen Hund!« zakliče nekdo iz množice in dijak začuti umazane pe-sti nesramnih fantalinov na svojem hrbtu, prsih, povsod... Kot divjo zverine ga suvajo v svoji pobesne-losti sem in tja. Uiti jim ne more, ker je krog njega sklenjen tesen krog, ob-koljen od divje mase. Slišijo se klici: »Pfui, Skandal, Gemeinheit« in mno-go enakega, česar so zmožni pač le nemški pobalini. Djak obupno kliče stražnike na pomoč, a zaman... Ta-ka je nemška kultura na narodni naši meji.

130 učiteljskih mest je praznih na Hrvaškem. To je pač blažena deže-la, ki jo ljubijo posebno na Dunaju in v Budimpešti — zato pa ne morejo dobiti »hlapecev«, ki bi jim služili. Razlika med Hrvaško in med Kranjsko je v tem, da tam sploh ni učite-lev — ker se jim godi ravno tako slabo kakor pri nas na — Kranjskem pa hočejo učitelji kljub slabim pla-čam služiti narodu — pa ne dobe mest, če niso — Slomškarji.

Zemljevid slovenskih pokrajin. Seja zemljepisnega odseka se je vršila 16. julija 1913. Umrla sta izmed sotrudnikov dr. Cerh in Milan Pajk. Občinstvo zemljevid nestrpno pričau-je. Delo se je zavleklo, a prevelika naglica bi ne bila umestna. Zemljevid je pa že ves postavljen in opravljajo se korekture. Matica misli, naj bo zemljevid praktičen; vsebuje zato ali geografsko ali politično ali zgodo-vinsko važne kraje. Pravilnost zem-ljevida bo obstajala v tem, da bodo imena na pravem mestu in da bodo oblike pravilne. Prvič je pri tem važno, kako imenujejo ljudje svoj kraj, drugi pride v poštev pravopis, tret-ji šele zgodovinski razvoj imena. Kaj je ukrenil slavni deželni odbor glede krajepisja, dozda ni Maticet znano. Matica sama ima krajepisno gradivo, ki ga ureja g. Pleteršnik. Naravnost kodeksa naše toponomije s I. izdanjem zemljevida ni pričaku-ovali. Odsek vpoštevja nasvet, naj bi se po možnosti zemljevid povečal na severu za 9 cm in za ravnostoliko na jugu. — Gospodje akademiki in vobče dijaki bi zlasti sedaj v počit-nicah izdelovaltem zemljevida v poedinih slučajih lahko šli na roke.

— Načelnosti odseka prevzame g. dr. Jakob Žmavc. Zemljevidno delo pok. M. Pajka (del Gorenjske — Ko-roške) se izroči prof. Komatarju.

Ukosil ga je. Devetletni Kovač Martin iz Toplic je gledal, kako je Josip Drnovšek iz Toplic kosil. Pri tem ga je pa Drnovšek po nesreči s koso zadel v levo nogo.

Pri vožnji se je poškodoval. Ves Josip iz Rodice. Vozil je drva, pri tem pa je tako nerodno padel raz voz, da se je poškodoval na desnih rebrih.

Že zopet dinamit zažigal. Friš Tomaž, pastir iz Rateč je z roko za-žigal dinamit. Dinamit se razpoči in neprevidevemu revežu je odrgalo obe roki.

Obesil so je. Dne 22. avgusta so našli v gozdu pri Veliki Gobi zju-traj v litjskem okraju okrajnega slu-go Janeza Pajerja. Prodajal je 1. 1910 posestvo v Borji, s samo službo pa ni mogel izhajati; zato je zlezal v dol-gove. Ker ni bilo tudi doma prave zastopnosti, se mu je najbrže um-omražil. Njegova mati je bila že v blaznici v oskrbi.

Utopljenec. V Medvodah so pred kratkim potegnili iz vode moško truplo. Mož je okrog 40 let star, 180 cm visok, ima kostanjeve lase, sive oči, koničast nos, dobro ohranjene zobe, rdečkaste, precej močne brke. Na životu ima belo platneno srajco, pisane spodnje hlače in bele, raztr-gane rokavice. Na mostu, s katerega je skočil v vodo, so našli temnoru-javo suknjo, telovnik in hlače iste barve, črn klobuk in par čevljev. Ker nima utopljenec pri sebi nikakih do-kumentov, se doslej še ne ve, kdo je pravzaprav.

Ogenj. Pred nekaj dnevi je iz-bruhnil v Novi Lipi pri Črnomlju ogenj, pri posestniku Milhi Flajniku. Ogenj je vpepelil hišo, pod, hlev in klet. Skupna škoda znaša 2200 K. Flajnik pa je bil zavarovan samo za 1000 kron. Požar so tamošnji vašča-ni sami lokalizirali.

Roparski umor. Od Sv. Mohor-ja na Koroškem se poroča, da so na-šli v petek, dne 18. avgusta ob dr-žavni cesti v Dragomčah mrtvega kovača Jurija Flaschbergerja. Mrt-vec ima težko rano na glavi, katero je dobil bržkone z udarcem z motiko ali s krampom. Cela zadeva še ni po-jasnjena, nekateri trdijo, da se je iz-vršil roparski umor, drugi pa, da je napadel kovača eden njegovih so-vražnikov, s katerim se je prejšnji večer v neki gostilni sprl. Na vsak način pa gre tu za umor.

Štirje delavci ponorečili. Kakor se iz Hönningena poroča, se je dne 24. t. m. pri rušenju starega mostu čez Aro podrl obok, ki je še stal. Štir-je delavci so ubiti.

Adamit v vrtni restavraciji. V vrh neke restavracije na Dunaju je prišel pretekli petek zvečer nenava-den gost, ki je vzbudil med drugimi gosti precejšnje ogorčenje in razbur-jenost; pojavil se je namreč med nji-mi popolnoma nag mož s cigareto v ustih. Medtem, ko so se skušale pri-čujoče dame odstraniti, je Adam se-del k mizi in je kadil svojo cigareto. mirno naprej. Natakraje je pa ta nag možakar silno zjezil in v najkrajšem času se je počutil na cesti. Tam se je obrazil zani stražnik, ki ga je oblekel v površnik in ga odpeljal na policijski komisariat, da se ne bi prehladil. Tam pa so spoznali Ada-ma za duševno bolnega in so ga po-slali na psihijatrično kliniko. Revežu je ime Janez Pilat. Po poklicu je mi-zarski pomočnik. Doma je v Pragi.

RAZNE ZANIMIVOSTI.

Samomori živali. Pred nekaj dnevi se je razširila vest o samo-moru žirafe v pariškem Gardinu des Plantes. Očividno: uboga žirafa je bila zelo nesrečna. Priroda jo je ob-darila z dolgim vratom, da bi lahko smukala živež z vrhov palm. V zo-ologičnem vrtu pa je morala spreje-mati živež iz rok svojih čuvajev in ob-čudovateljev. Pripogibati se po-meni skoro gotovo za to visoko ži-val ponižanje. Gotovo je, da imajo tudi živali smisel za samomor. Ta smisel pa ni tako razvit kakor pri človeku. Vendar: samomor izvršu-jejo le nekatere vrste živali. Tako na primer naš prijatelj pes. Pes si iz-voli najbolj pogosto za sredstvo sa-momora lakoto, glad. Znano je, da je poginil od glada na grobu svojega gospodarja. In to imamo pri vseh narodih. Francoski historik in prija-telj živali Henrik Coupin pripove-duje, da se je za velike revolucije pri-petil v Lyonu naslednji dogodek: Na mesto, kjer so se vršila skupna obglavljenja obsojencev, je spreje-mal enega izmed njih njegov pes. Po salvi iz pušk je skočil pes na truplo svojega gospodarja in je začel straš-no tuliti. Nato pa je ležal toliko ča-sa pri trupu, da je poginil. Nič ni je-del in ljudi, ki so mu nosili živež, in katerim se je smilil, je le žalostno gledal. Psi pa imajo v navadi še dru-gačen način samomora. Po historič-nih poročilih se je vrgel Hirhan, pes kralja Lysimaha na grmado, kjer je bil sežgan njegov gospodar in je umrl z njim v plamenu. Tudi mačk se včasih polasti kriza obupa, ki jih smrti. Mačko se splošno smatra za brezbržno egoistko, toda to ni prav. Neki protestantski misijonar, Ar-bousset po imenu, je oznanjal vero nekje v srednji Afriki. Tam mu je umrl sedemleten sinček, ki je imel mačko, katere ga ni nikdar zapu-stila. Po dečkovni smrti je omejena mačka mijavkala, besno tekala sem-intja, ničesar ni jedla in je slednjič poginila. Čez dva dni so jo našli mrtvo na grobu umrlega dečka. Črnogorci trdijo, da grize miš, ka-dar nima hrane, samo sebe in se na ta način konča. Samomor. To ču-dovito in skoro neverjetno vest po-

trjujejo tudi nekateri prebivalci Si-birije. Znano je, da si nekatere živali vzamejo življenje vsled nesrečne ljubezni. Aurer pripoveduje nasled-nji, gniljav dogodek: V pariškem zo-ologičnem vrtu je bil par kosmanov (mistifi, vrsta opic.) Samica je po-ginila in soproj je bil zato silno obu-pan. Skoro jokal je nad truplom svo-je družice. Menil je, da jo bo obudi-zopet k življenju. Ko je bila že mrz-la, je zlezal v kot kletke, tam se je vsedel, skril svoj opičji obraz v ta-ce in je tako sedel. Ni jedel, ni pil — dokler ni poginil. Stare živali slu-tijo smrti. Večkrat se zdi, kakor bi se sramovale svojega poslednjega boja. Zato se zvelečajo s poslednjimi ostanki svoje moči kam stran, da ne bi videli njih tovariši in tovarišice njihov smrtni boj. Kadar čutijo smrt gazele, zapustijo svojo čredo, bežijo od nje, ležejo kje v samotnem kraju na tla in umirajo. Kakor pripovedu-jejo planinci na Karpatih, izvrši tudi orel večkrat samomor. Star orel, ki sluti, da gre že smrt poni, poleti v veliko višino in pade brez moči na skale. Poetična smrt, kaj ne? Seve-da bolj verjetno je, da orel poleti v zrak in da pade, ne prostovoljno, ampak zato, ker mu zmanjka moči. Tudi škorpioni v južnih krajih imajo v navadi, samomor. Znana je legen-da, ki pripoveduje o škorpionu, ki je bil obklopljen od ognja. Da ne bi poginil žalostne smrti v plamenih, se je zbedel s svojo strupeno ostjo v glavo in je poginil. Podoben slučaj pripoveduje potovalec Piron. Na otoku Kubi ga je vgriznil neko noč velik škorpion. Piron je vzel škor-pijona, dal ga je na mizo, okrog nje-ga goreče ogelje. Škorpion je za-čutil gorkoto in je skušal pobegniti; ko je izprevidil, da je vsak beg za-man, se je zabodel s konico v glavo in je poginil. Zanimiv slučaj se pri-poveduje o levinih neke menažerije v Ameriki. Levinja je bila kakih dvanajst let stara; krasen, impozan-ten eksemplar. Imela je troje mladi-čev: tri uboge in slabotne levčke. Levinja je cpazila njih smrtni boj. Ko je poslednji mladič poginil, si je začela levinja grizti rep, nato pa zad-nje noge, katere je popolnoma ob-grizla. Čuvaji menažerije so nato le-vinjo potolkli. Zakaj je obupala? To je bil morda najbolj čuden slučaj samomora živali.

Valček brez bacilov. Slednjič je torej prišlo do tega, plesati ne da bi se kdo nalezal bacilov pri tem: na velikem plesu ameriških lekarnarjev in drogostev se je plesal prvič higijeničen ples. Bacil, ki bi hotel pre-skočiti z enega plesalca na drugega, bi moral znati skakati kakor akro-bat v cirkusu, zakaj plesalci so bili oddaljeni drug od drugega najmanj en meter. Dama pleše namreč val-ček sama in gospod posnema njene korake v razdalji enega metra. Med plesom ne prideta nikdar skupaj, za-kaj strah pred bacilom je tako velik. Z občudovanjem in začudenjem je gledalo 2000 udeležencev plesa mla-di par, ki je prvič plesal higijeničen valček.

O slikarju krajev. O slavnem slikarju Lenbachu, o sinu zidarja, o »kralju slikarjev« in o »slikarju kra-jev« pripoveduje Sidner Whitmann, ki je bil eden izmed njegovih najbolj-ših prijateljev, marsikako lepo zgod-bo. S teh zvemo, da ni Lenbach prav nič rahl ustregel ponudbam knezov, da bi jih portretiral. »Knezji«, je re-kel, »me prav nič ne mikajo. Zahte-vaivo vsega preveč in ne more se jih nikdar zadovoljiti. In dvorna etiketa mi je grozno zoperna.« Nekega ber-linskega parvenija je odbil nekoč Lenbach zelo bridko. To je bil neki bogat bankir, ki je hotel, da bi ga Lenbach portretiral. Ta je zahteval, od bankirja za podobo dvakrat toli-ko kakor od Bismarcka. To je ban-kirja seveda presenetilo. »Pozabili ste, kakor se zdi,« mu je rekel Len-bach, »da je bilo zame veselje slikati Bismarcka. Lahko mi verjamete, da vas ne bom slikal z veseljem.« To je bilo seveda malo preveč »hudo«. Toda Whitmann pripoveduje takol nato o Lenbachovi nesebičnosti. V Lenbachov atelje v Rimu je prišel nekoč zelo bogat Benečan s svojo hčerko, ki je bila krasna kakor an-geli. Mojster je bil od njene dražeti ves navdušen in prosil je Benečana, če sme portretirati njegovo hčerko. S to prošnjo se je čutil Benečan po-čaščenega in povabil je Lenbacha na obisk v Benetke. Toda Lenbach vendar ni slikal krasotice. Hotel ni namreč sprejeti denarja za portret, češ, da »ni to nobeno delo, slikati tako klasično krasno glavo, ampak le veselje«. Oče krasne Benečanke pa zopet ni pustil, da bi Lenbach slikal zastoj. In ker se nista mogla pobotati, ni Lenbach ovekovečil na platni klasično krasnih potez bene-čar-ke dame.

Uradno dovoljen poljub. Gospod Frank Hester, šef pisarne gotovega ministrstva v Washingtonu v Ame-riki je izvršil pred kratkim nezasti-san zlečin. Dal je namreč neki dami, ki je delala v oddelku poljubček.

Njegov prestopnik pa je menil, da poljubovanje podrejenih dam ne spada v kompetenco pisarniškega šefa in zato je tudi jovičnega šefa odavstil iz službe. Kot vzrok odpovedi je predstojnik navedel tole: Podobno delo se ne sklada s častjo pisarniškega šefa. Celo stvar je naznanil tudi ministru. Minister je najprej preiskal celo zadevo in je ovrgetel sklep strogega uradnika. Po ministrovem nazoru ni to pregrešek, ako še poljubljaja njemu podrejene dame, ako so seveda one same s tem zadovoljne. Šefom ameriških uradov je torej dovoljeno poljubljajanje žen uradnim potom. Jovičnemu Mr. F. Hesterju se odpira s tem nadalje, široko polje »uradne delavnosti«.

Casopisi bodočnosti. V »Lectures pour tous« pripoveduje Victor Ferbin o intervjuu z lordom Northcliffom, kraljem angleških časopisov, lastnikom »Timesa« in raznih drugih časopisov, in pripoveduje naslednjo prijazno zgodbo: »Hotel sem zvedeti, kako sodi lord Northcliffe o bodočnosti časopisov in kako si predstavlja tak časopis bodočnosti. Upam, da bom doživel,« je odgovoril lord, da bodo izhajali dnevni časopisi z ilustracijami v prirodnih barvah. Pri tem se bo rabila barvasta fotografija pri tisku. Prepričan sem, da bo tak časopis začel najprej izhajati v Franciji in da ga bodo tam iznašli...« Nato je udaril v smeh in je pristavil: »In da ostane pri starem, bo to Anglež, ki bo imel od francoske iznajdbe svoj »profit.« John Bull is not so stupid as he looks! Francozi mu napravijo model časopisa in on bo že vedel, kako ga spraviti v denar!«

Ljubljana.

— Dva škofa sta se v nedeljo peljala mimo Prešernovega spomenika, ko je bilo tam polno ljudi. Ljudstvo je gledalo spomenik; za škofa se pa ni zmenilo. To je bilo znamenje, da je na kat. shod prišlo mnogo ljudi za parado in zabavo in da mnogim ni bil niti na mar — klerikalizem.

— »15 milijonov nas je bilo« je rekla neka terciarka, ko je prišla od spreveda. No, dobra ženica, pač ni imela pojma o številkah. Splošno se sodi, da je bilo v sprevodu 4—5000 ljudi. Cel sprevod je trajal nad eno uro. Babičev pogreb je bil nad pol ure dolg.

— Izpreobrnjenje. Na današnjem ugodnem mestu čitamo nekaj primernih naukov. Ti nauki pa ne veljajo samo za našo narodno mejo — ampak tudi za naše narodno središče. O tem smo se lahko prepričali v nedeljo. Ona naša zaspana Ljubljana, ki si ne ve nikamor pomagati in dela v svoji miroljubnosti na vse strani kompromise — je bila naenkrat kakor zbujena iz trdega spanja, ko je videla, kaj pomeni za narodno življenje — velika masa. Ljubljana ni narodna mrtva — ona je v svoji globočini polna ognja — treba je le iskre — in plamen švigne na dan. Ona Ljubljana, ki je zjutraj ponižno molila po ljubljanskih ulicah — je bila eno uro pozneje vsa sokolska, narodna, navdušena. Kakor so bila dopoldne vsa okna z malimi izjemami brez znakov navdušenja — tako so popoldne pri vseh oknih migali beli robci sokolov v pozdrav. Tako hitro se je vse izpremenilo. Kakor mora je ležala črna tma, ki se je zbrala v soboto in nedeljo v Ljubljani, na duši ljubljanskega meščanstva. Zato je dalo to narodno prebivalstvo tako glasno duška svojim čustvom. Toda to bi ne smelo biti le tedaj, ko že klerikalci takorekoč zaduše »belo Ljubljano«, ampak zmiraj — potem bi se kmalu začelo drugačno življenje. Mi mislimo, da v Ljubljani ne potrebujemo navdušenja — in ubijamo v masi smisel za javen nastop. Treba pa bi bilo ob takih prilikah tudi javno govoriti — kajti »glas ulice« je najmočnejši in povsod vidimo, da ulica zmaguje. Ulica pa je last mas — tem je treba besede. Zato proč s starim filistrstvom in vzdržljivostjo. Posnemajmo naše brate v Trstu, ki v tem znamenju zmagujejo. V nedeljo se je Ljubljana izpreobrnila. Za dolgo — za zmiraj? Ako nečemo, da nas zaduši klerikalizem — moramo se za stalno izpreobrniti. To je učila nedelja.

— Razžaljeni češki »Orli«. Češki orli so bili razžaljeni, ker so jih klerikalci pozdravili z »na zdar« kliči. Tudi drugi ljubljanci so Čeha pozdravljali s tem češkim pozdravom. Češki orli pa so se pritoževali in protestirali, češ, da se »na zdar« pozdravljajo samo sokoli, »orle se mora pozdraviti z »zda Buh!« Mi tega nismo vedeli. Naši orli se pa sokolskega »na zdar« ne branijo.

— Barabe in dr. Pegan. Največjo besedo je imel na ljub. ulicah v

nedeljo dr. Pegan, vozi se je v avtomobilu in je prezirljivo gledal na množico, ki se je sprehajala po ulicah. Tako se je pripeljal tudi pred pošto, kjer je bilo mnogo ljudi. Tam so slučajno šli neki orli in mladina jim je klicala »na zdar«, ker je mislila, da so Sokoli. Ko pa so ljudje videli, da so orli, so začeli piskati. Dr. Pegan, ki se je tam mimo peljal, je zmerjal ljudi z barabmi. Ko je proti temu neki akademik protestiral, se je dr. Pegan izgovarjal, da so barabe samo tisti, ki so zvižgali. V resnici pa je dr. Pegan mislil s tem ljubljancane. Ljubljanci, zapomnite si to

— Peganova domišljavost. Ako se pomika po ulicah spreveda, je naravno, da morajo vozniki to vpoštevati. Saj se mora celo tramvaj ustaviti, ako ne more naprej. Posebno pogreb zasluži toliko spoštovanja, da vozniki ne vozijo med pogrebi. V nedeljo se je to vpoštevalo. Edini dr. Pegan misli, če je dež, odbornik, da mu je vse dovoljeno. Ko se je pomikal Babičev pogreb po Florijanski ulici je pridržal dr. Pegan v avtomobilu in poleg sebe je imel malega čukca. Brez ozira na nevarnost, je dal svoj avtomobil zapoditi v vrste pogrebcev, tako da je sprevod pretrgal. To je pač dokaz velike domišljavosti in brezobzirnosti, ki pa bo tudi dr. Pegan minila, ko pridejo drugi časi! Zato poje neka pesem: dr. Pegan — ves je zbezan.

— Klerikalni čukci imajo na svojih čepicah perjanice. Perjanice nosijo srbski Sokoli in so klerikalci to od njih pobrali. Zda pa pomislite: srbski sokol — pa slovenski čukec — kaka razlika.

— »Corda non sunt nostra«. V nedeljo sta šla dva duhovna po cesti in sta gledala narodno navdušenje, ki je spremljalo vračajoče se sokolske vrste. Prvi duhovnik je rekel: »Glejte, kako navdušenje — to prihaja od srca!« Drugi pa je rekel: »Da, mi imamo samo ljudi, corda non sunt nostra«. (srca niso naša). Mož je spoznal resnico.

— V nedeljo je vladalo med občinstvom in med gosti z dežele, ki so prišli na klerikalni kongres, velika prijaznost. Saj je bil to naš narod, ki je slučajno prišel delat klerikalcem štafažo. Zato ni bilo nikakih preprirov. Posebno dekleta in ženske v nar. noši so vsi veselo pozdravljali. Po gostin. pa so proti večeru klerikalni gostje začeli rojiti in so govorili o tem, da bodo liberalci ven metali. Odločen nastop meščanov jih je seveda kmalu naučil manire. Kmečki ljudje so se lepo vedli, le hujšaki so iskali prepira — pa so kmalu skupili kar so iskali.

— Nič ni pomagalo, da je neki klerikalec opozarjal hrv. frančiškane pred franč. cerkvijo, da naj ne pozdravljajo sokolov. Pozdravljali so jih. Pisanje »Slovenca«, da so sokoli na konjih koga zmerjali s »farji«, je laž — nasprotno je res, da so priprosti ljudje in tuji duhovniki sokole pozdravljali. Posebno sokole na konjih. Slovenec se zelo moti, če misli, da bo s takimi lažmi uničil utis nedeljske sokolske manifestacije.

— Skupil jo je uradnik dež. odpora Paulin, ki je hotel v nedeljo na vrtu pri Stepicu kazati svojo klerikalno mogočnost. Pri besedah o čukcih se je utaknil v neki zasebni pogovor, ki ga ni prav nič bragal — in je dobil primeren odgovor. Gostje so ga izpiskali in je moral prostor zapustiti.

— Značilno in žalostno! Nedeljskega katoliškega shoda se je udeležila tudi slavna Slomškarija s svojjo lastno tablico. Pričakovali smo ogromno udeležbo, saj je po izjavah klerikalcev učiteljstvo v pretežni večini v njih tabloru. A reči moramo, da kaj tako žalostnega še nismo videli. Namesto dolgih vrst — le peščice učiteljev in še manj učiteljev. Če je to vsa slavna Slomškarija, potem je to pač žalostno za klerikalce in za njih bodočnost. Še močnejša Smrdela, ki mora biti sicer povsod zraven, nismo videli — mu je pač menda smrdelo — njemu in še mnogim drugim.

— Po perju se spozna ptiček. Ob priliki nedeljskega spreveda po mestu so bile posebno glasne neke frajlice, ki so pozdravljale katoliško ljudstvo v sprevodu s glasnim klicanjem. Za njimi pa je stal neki profesor drž. gimnazije, ki se sicer rad štlul v napredno družbo in zabavlja tam čez farje, ako je pa s klerikalci skupaj, jim pa leze v čreva. No, v nedeljo pa ni mogel mirovati, pokazati je moral javno, kam ga žene njegovo srce. Nam tudi prav, ga vsaj poznamo.

— Morala mošćanskega župana. Razložek med teorijo in prakso klerikalnih mogotcev je ta, da eni smejo delati, kar hočejo, drugi pa ne smejo

niti črniti besedice. Moste so postale v zadnjem času v tem zelo slovite. Načelnik teh Most je Joža Oražem in on sam skrbi za to. Postal je župan po milosti božji — in proti volji občanov. Pred sodnijo si ta človek ne upa, ker je obložen s takimi grehi, da bi se čudil ves svet, ako bi se razkrinkali. In tega se Oražem boji. Deželni odbor je njegov zaščitnik in ga varuje pred temi polomi. Slučaj A. Bučarja ni bil prvi te vrste. Ker je A. Bučar uslužbenec prisilne delavnice, ga je v tem oziru deželni odbor povabil na preiskavo, je to stvar okusa klerikalnih mogotcev, da pokažejo tukaj svoj srd in terorizem namram svojim uslužbenecem. Da pa klerikalni deželni odbor ne bode živel v mislih, da je Oražem tisto nedolžno bitje, ki se ga tako obrekne, mu povemo naslednje v preudarek. Slavni klerikalni deželni odbor naj se nekoliko potruji in naj preišče najpreje stvar, ki se je godila pod Oražmovo lastno streho. V mislih imamo namreč to. F. Z., ki je imela Oražmovo trgovino v najemu. Zaradi Oražmova obnašanja je bila primorana zapustiti njegovo hišo. Namesto, da bi deželni odbor poklical Oražma na odgovor, uvede disciplinarno preiskavo proti čisto nedolžnemu človeku, ki je pravil svojim prijateljem to resnično dogodbico. In, da bodo ti prijatelji spravili potem vsa stvar v javnost, tega si menda Bučar tudi takrat ni mislil. Ker pa je to le resnica, si Oražem ne upa nastopiti sodnijskim potom, ampak je prošil na pristojnem mestu, naj se proti Bučarju postopa na tak način, da bode drugkrat držal jezik za zobmi. Mi pa povemo Oražmu in njegovim zaščitnikom, da smo odprli za sedaj samo ena vrata. V slučaju potrebe bomo odprli še druga vrata in takrat bomo pokazali Oražmovo delo v dveh hlevih. Kdo bo ta vrata potem zapiral, nas nič ne briga. Ko je prišel A. Bučar z dopusta domov, mu je njegova žena pripovedovala marsikaj novega. Pri tem tudi ni pozabila povedati svojemu možu, da je med tem časom prišel k njej katoliški Oražem, ki je ravno kar prišel iz božjega romanja iz Rima. Prinesel je s seboj nebroj opustkov, ki jih je hotel prodajati Bučarjevi ženi. Ko je to ponudbo žena odklonila, se je pripravil Oražem za naskok, poprej pa ko bi se to zgodilo, ji je pokazal papeža, ki ga je prinesel saboj za Bučarjevo ženo. To in ono je pravila svojemu možu. V tem je bil Bučar vesel svoje zveste in pridne žene. Oražmovo početje ga je spravilo iz ravnotežja in to je pravil tudi svojim prijateljem. Sedaj pa, namesto da bi deželni odbor pozval Oražma na odgovor ga jemlje v zaščito in kaznuje Bučarja zato, ker se Bučarjeva žena ni vdala Oražmovenju zapeljevanju. Danes se bodo zbirali klerikalni župani na dvorišču »Katoliške tiskarne«. Med temi župani bode navzoč tudi Joža Oražem. In ta Joža Oražem bode toliko predrezen, da bode na Kongresnem trgu poklonil svojo dušo Brezmadežni. Potem pa pravijo, da vera peša. In Vi, deželni uslužbenci! Pustite, da vam katoliški močje zapeljuje Vaše žene in hčere, močite kakor grob, da ne pridete v preiskavo. Vaše žene so za to na svetu, da morajo biti katoliškim mogotcem vsak čas na zahtevo na razpolago, da z njimi delajo kar hočejo. In Vi ste njih sužnji.

— Moste. Večkrat poročate o nas v »Dnevnu«, naj se še jaz oglasim. Nastal je pri nas velik prepir, ki ga je treba pojasniti. Gosp. Gervais je razobesil zastavo vrh strehe in manjše zastavice na drevesih — po eno na vsakem vogalu. Neki zlikovci pa so po noči te zastavice pobrali — mi sodimo, da so bili to ljudje njegove stranke, samo, da bi se delal med nami prepir. Gosp. Jeras se je izrazil, da je videl, kdo je bil. Ven z besedo. Včeraj zjutraj je bilo psovane na vse strani. Mi tega ne bomo trpeli. Mi nismo razobesili zastav, ker nimamo niti denarja niti navdušenja za take stvari, kakor je klerikalen shod. Zato pa se naj nas v miru pusti.

— Iz Novega Vodmata. Na čast klerikalnim izdajalcem bele Ljubljane vihrajo iz št. hiše v Novem Vodmatu na Zaloški cesti št. 16, dve novi zastavi. Mož je bil skoz in skoz naprednjak, je neodvisen od klerikalcev in nam se je čudno zdi, da se je spozabil tako daleč, da je izobesil zastave. Mož je obrtnik mesar in prekajevalec, in ima največ naprednih odjemalcev. Klerikalci se ga ogibljejo in mu niso dali še veliko za služka.

— Iz Novega Vodmata. Oreškova je znana menda po celi mošćanski občini. Ne morda vsled njegova razumnega gospodinjstva in pridnosti, ampak vsled beračenja od hiše do hiše. Nabira za Vincencijevo družbo, tako govori sama, drugi pa pravijo, da tam ni čistih računov.

— Popustljivost je naša najslabša lastnost. Piše se nam: »Glasbena Matica« je čutila potrebo, da je povodom kat. shoda izobesila zastavo. Da je nemško filharmonično društvo izobesilo zastavo, je umljivo, ker je prejelo od deželnega odbora 1000 K subvencije brez vseh pogojev. Glasbena Matica ni dobila ničesar. Ob istem času pa je ležal na mrtvaškem odru njen dobrotnik, koreniti naprednjak Babič, a odbor ni imel toliko čuta hvaležnosti in takta, da bi bil razobesil žalno zastavo na svoji hiši. (Op. ur. Pisali smo že včeraj, da je bila »Matica« prisiljena razobesiti zastavo, v drugem slučaju pa ima dopisnik prav.)

— K slučaju v stražnici. Že v nedeljo smo poročali, da se je v stražnici v Vodmatu obesil neki človek. Kot vzrok smo navedli to, da se zaprtemu človeku ni dala vode. Poroča se nam sledeče: Oni človek je imel v mestu prepovedan dohod že več let in se je hotel že enkrat v magistratnih prostorih obesiti. Sedaj je bil tri tedne oženjen — šest let je živel v koruznem zakonu in se je med tem časom dvakrat obesil. V petek je cel dan razgrajal po Vodmatu, pretepal je ženo in se prepiral. Zato je prišel v zapor. Vodo je baje dobil ob pol 11. po noči — potem so se prostori ysako uro revidirali. Ob treh je baje še spal — ob štirih so našli obešenega. Obesil se je na srakco. Ob pol 5. je prišel zdravnik in ob 5. so ga že prepeljali k Sv. Križu. Obesil se je torej morebiti iz obupa in ne zaradi vode. Postajevođa pravi, da ni slišal, da bi bil kričal — drugi trdijo nasprotno.

— Ali je to znano slavnemu c. kr. mestnemu šolskemu svetu? Ob sprevodu v nedeljo pri kat. shodu so bila skoro vsa okna na mestni slov. dekliški šoli pri sv. Jakobu zasedena od deklic, za njimi pa so stale klerikalne učiteljice. To bi ne bilo nič hudega, saj vemo, da je posebno ženski spol radoveden. Ali te deklice so mahale z robci in pozdravljale udeležence kat. shoda. Vse okrog tiho, samo iz oken št. Jakobske šole glasno vpitje. Ali je dal sl. c. kr. mestni šolski svet dovoljenje in kedar, da se sme zbirati na mestnem poslopju mladina in pozdravljati sprevod? Če je to res, potem je pač žalostno, da napredni mestni šolski svet da na razpolago svoja poslopja za klerikalne manifestacije. Mi tega sicer neverjamemo, a vendar se nad čudno in neverjetno zdi, da bi se upale klerikalne učiteljice kaj tacega na svojo pest uprizoriti.

— Zrakoplov zgorel. Že včeraj smo poročali, da je krožil nad Ljubljano zrakoplov. Ta zrakoplov je bil namenjen v Gorico. Vdila ga je poročnik Mandl — kot »potnik« je v njemu sedel nadporočnik Wagner. Zrakoplov se je dvignil v Aspernu in je letel na jug. Oba častnika sta hotela ogledati vojaške vaje. Letela sta v višavi 3000 m čez Semernik do Gradca — od tam pa v Ljubljano. Ker se je bližala noč, sta se spustila na vojaško vežbišče. Od Gradca do Ljubljane sta rabila poldruugo uro. Včeraj pop. ob 4. sta hotela odleteti v Gorico. Za to pot sta računala eno uro. Toda zgodila se je nesreča. Včeraj popoldne, predno sta se častnika odpeljala — se je zrakoplov vnel in je zgorel.

— Pri orlovski telovadbi v vojašnici se je ponesrečil Cuzel Albin iz Sela, ki si je zlomil levo roko.

— Umrla so v Ljubljani: Marija Jekovec, učiteljeva vdova, 63 let. — Marija Triller, hči tovarniškega delavca, 4 leta. — Stanko Višnikar, rejenec, 4 tedne. — Julij Borštnar, rejenec, 10 mesecev. — Marija Černe, posestnikova žena, 70 let.

— »Maks na gledih« je najnovejša burka z Linderjem, katera se predvaja od danes do četrta v kino »Idealu«. Ostali vsopred je vlezalnimiv: 1. Carigrad. (Potovalni film.) 2. Jour. Pathe. 3. Hadji preokrenjeni človek. (Varjete.) 4. Zadnja pot. (Kolorirana senzacij, drama v 2 dejanjih.) Pri vseh predstavah. 5. Punčke male Hildin. (Krasna veseloigra v 2 dejanjih.)

Trst.

TRAGEDIJA V ULICI DELA GUARDIA.

Trst, 24. avgusta.

Danes zjutraj se je zgodilo v ulici della Guardia nekaj zelo tragičnega. Nedolžna žrtev je 13inpolletna deklica. — V ulici della Guardia št. 29, drugo nadstropje, stanuje družina Ražem. Med obema zakonskima Petrom in Viktorijo Ražem ni vladala sloga. Viktorija Ražem ni kazala posebne ljubezni do svojega moža, ampak nasprotno. Žena, čeprav ni več

mlada, je vedno iskala prilike, da se je mogla oddaljiti od doma ter se zabavati naokrog s svojimi prijatelji, ali bolje rečeno, s svojimi ljubčki. Njenemu možu to seveda ni bilo neznano. Večkrat je očital svoji ženi nezvestobo, zato pa je bil v hiši pogostoma prepir. Žena Viktorija pa se je znala vedno izborno izgovarjati, tako da ni prišlo med obema nikoli do najhujšega. Vendar je moža zelo peklo, ko je moral poslušati neprestano razne opazke svojih znancev o njegovi ženi.

Usoda.

Včeraj je prišla k družini Ražem neka sorodnica iz Pirana, Ana Maraspin, stara 20 let, ter je sklenila ostati čez noč pri Ražmovih. Razmova jo je rada sprejela, vendar ji je povedala, da bo morala ostati nekaj časa sama, ker mora zvečer v mesto in se vrne šele pozno ponoči. To pa ni bilo dekletu Maraspin po volji. Rekla je, da ne spi rada sama v stanovanju, ker jo je rado strah. Tedaj pa je šla Ražmova v sosedno hišo v ulico Industria št. 4, četrto nadstropje ter je prosila pri znani družini Bizjak, naj dovoli svoji hčerki Emiliji, da bo prenočevala pri njej ter delala družbo Maraspinovi. Uboga žena se ni hotela prizameriti Ražmovi, zato je dovolila. In tako se je zgodilo, da je šla 13inpolletna Emilija Bizjak okrog 10. zvečer v stanovanje Ražmove. Maraspinova je šla spat v kuhinjo, deklica Emilija pa v sobo, in sicer na posteljo Ražmove.

Z ljubčki je...

Soprog Ražmove, Peter Ražem, železničar, je imel ravnokar tri dni dopusta. Včeraj zvečer je bil s svojimi prijatelji v mestu. Hotel je izriniti dopust ter se malo razvedriti s svojimi znanci. Eden izmed znancev Petra Ražma, ki je prišel pozneje v njegovo družbo, je povedal Ražmu, da se nahaja njegova žena, t. j. Ražmova žena, v kavarni »Tomaso«, v družbi veselih ljudi. Ražma je to silno razjezilo. Najbrže je prej mislil Ražem, da se nahaja njegova žena čez noč v mestni bolnišnici, kjer je strežnica. Žena pa je bila to noč prosta, kar pa je svojemu možu najbrže zamolčala, da je imela priliko ostati ponoči zunaj. Ražma je to poročilo zelo zbadlo. Napotil se je takoj v kavarno »Tomaso«, da se prepriča na lastne oči, s kom se klati njegova žena naokrog ponoči ter da obrachuna s svojo ženo kar na mestu. Ko pa je prišel v kavarno, ni bilo njegove žene nikjer. Ražem je odšel takoj nato proti domu. V svoji veliki razburjenosti je sklenil, da ubije svojo nezvesto ženo, ako jo najde doma.

Namesto žene ubil deklico.

Ražem je stopil ves razburjen v svojo sobo. Znižana petrolejka je le slabo razsvetljevala sobo. Površno je pogledal na posteljo njegove žene, in ko se je prepričal, da ni prazna, je pograbil za težak kol, planil je k postelji ter udaril z njim po — ubogi deklici Emiliji Bizjak, zakaj prepričan je bil, da je to njegova žena. Deklica je zaječala in se zvila v postelji. Ražen pa je potegnil revolver iz žepa in sprožil štiri strele na deklico. Nato se je hotel prepričati, ali je njegova žrtev že mrtva in pogledal ji je v obraz. Ta hip pa je spoznal, da leži na postelji tuja deklica, katero je ubil.

Po umoru.

Streli so takoj prebudili Maraspinovo in ta je vsa preplašena in zbegana planila s postelje ter odhitela v sami nočni srajci iz stanovanja po stopnicah. Pri tem pa je vpila na pomoč. Ker so bila glavna hišna vrata odprta, je stekla na ulico ter begala naokrog. Streli in vpitje je prebudilo stanovalce v hiši ter privabilo tudi mnogo mimoidoščih pred hišo št. 29. Prihiti so tudi redarji, med katerimi je bil tudi redar s številko 444. Vsi ti ljudje so takoj vstopili v Ražmovo stanovanje in na postelji so našli mrtvo deklico, vso oblito s krvjo.

Ubijalec se je sam prijavil.

Zbegano Maraspinovo so redarji zajeli na ulici ter jo takoj odpeljali na policijo v ulico delle Scuole nuove, ker so jo zaslišali. Povedati ni znala mnogo. Med tem časom pa je bil poklican zdravnik z rešilne postaje, ki je konstatiral, da je deklica mrtva. V tem času pa je prišel na policijo voznik. (To je bilo točno ob 1. uri 40 minut.) Neznavec se je legiti »?« ter dejal, da se je prišel javiti, ker je ubil neznano deklico, ki je spala na ženin postelji. Hotel je ubiti le svojo nezvesto ženo. Bil je namrekar kratko zaslišan, nato pa odpeljan v zapor v ulico Tigor.

Mati ubite deklice.

Družina Bizjak je imela dva otroka, šestletnega dečka in ranjko Emilijo. V družini pa sta bila tudi dva podnajemnika, in ta dva, ki sta prišla ob 2. uri iz kavarne domov, sta povedala Bizjakovi, da je pri Raznovih ubita neka deklica. Bizjakovi ženi je prišla takoj črna slutnja v glavo. Tekla je brž iz stanovanja, da poišče, ali ni morda njen otrok mrtev. Toda tamkajšnji ljudje, ki so že vedeli o nesreči, je niso pustili v stanovanje, ampak so jo odpeljali domov. Tedaj je bila Bizjakova prepričana, da je njen otrok mrtev. Gospa Zakotnik, ki stanuje v isti hiši, je pripovedovala, da je Bizjakova vsa iz sebe. Hotela je že parkrat skočiti skozi okno, a moške so jo pridržali. Uboga mati je vsa zmedena, hoče na pokopališče, trga si lase iz glave in joče, joče. Revice je la še udarec tako zadel, da se ji meša, kakor v mrzlici. Tudi očeta umorjene deklice so odpeljali nekam proč, ker so se bali zanj.

Komisija.

Sele ob 9. uri jutraj je prišla na lice mesta komisija, ki je vzela vso tragedijo na zapisnik ter zaslišala tudi priče. Tu se je konstatiralo, da ima deklica prestreljeno glavo in prsi. Smrt je nastopila hipno. — Po ogledu je bilo prepeljeno truplo v mrtvašnico k Sv. Justu.

Te grozne nesreče, ki je zadela Bizjakovo družino, ni kriv nihče drugi kot Razmovi, ki je s svojim vlačugarstvom spravila moža popolnoma ob pamet. Tragično pa je, da je padla za njene grehe popolnoma nedolžna žrtev, ki je prišla le slučajno do tako žalostne zgodnje smrti. Ubogi starši!

Ga ni zastoj zabavala. Leopoldina Holecik je šla iz Dunaja na potovanje. Nekega dne, ko se je njen sin, ki je ostal doma, že naveličal dolgočasnega življenja, povabil je neko veselo mladenko k sebi na stanovanje. Zabavala sta se izborni. Te dni pa se je vrnila Leopoldina Holecik domov in opazila je, da ji manjkajo uhani vredni 300 K, katere je bila skrbno shranila k drugi zlatnini v skrinjo. Poizvedovala je, kdo je nekaj ukradel uhane. Zvedela je tudi, da je sin povabil neko mladenko v hišo, in takoj je pal sum na ono mladenko. Mladenko so aretirali v Trstu. Imenuje se Bolanac in je doma iz Pole. Pri njej so dobili tudi zastavljalni list za one uhane v vrednosti 900 K. Bolanac trdi, da je dobila uhane od svojega ljubčka Karla Molnarija. Ta ji je dal uhane, naj jih zastavi, ker ni imel denarja, da bi ji dal, katerega pa je ona potrebovala. Bolanac tudi trdi, da nikakor ni vedela, da bi bili uhani, katere je dobila od ljubčka, ukradeni. — Pridržali so jo v zaporu.

Žena — dekla; dekla — žena. Ivana Tedesco in Jožef Tedesco — zakonski parček — se nimata nič posebno rada. Jožef si je našel neko dekle in vse proste ure potratil v njeni družbi. Doma seveda ga opominja žena: »Jaz sem tvoja žena.« Jožef pa pravi: »Ti si moja dekla, ubogaj in dela, saj sem te zato vzel. Njo pa imam rajši od tebe, ti si grda — ona je lepa, in zatorej hodim z njo; no, ali ni to prav?« — Te dni je prišlo ponovno do prepira med možem in ženo. Mož je zagrabil ženo za vrat in jo je hotel zadušiti. Ker je žena kričala na pomoč, je pa vzel podivjan mož britev in jo je hotel zaklati. Na pomoč je prihitel brat uboge žene ter po velikem naporu razorožil besnega moža. Žena je moža ovidala. Pokori se v zaporu.

Tatovi aretirani. Ni dolgo časa, ko je zmanjkalo v vili g. Jakoba Sartoria v ulici Pasquale Besenghi št. 8 za 100 K blaga, obleke, perila, tri ure in drugih takšnih reči. Tatovi niso mogli dobiti. — Te dni sta nesla dva sumljiva človeka žakej proti ulici St. Michele. Stražar jih je aretirati. Na policiji sta povedala, da sta našla žakej v senu v ulici Broletto. Videla sta, da so prinesli žakej trije mladeniči in ga skrbno skrili v seno. Ker niso prišli več oni trije mladeniči po žakej, sta ga potem ona dva vzela. — Poznalo se je, da govorita resnico; sta pa brata po imenu Simonič. Policija je bolj pazila na tisti kup sena v ulici Broletto in res, zvečer so prišli oni trije mladeniči in so iskali žakej, takrat pa jih je policija aretirala. Aretiranci so sami zrela ptički; imenujejo se: Mihael Bisal,

star 19 let, iz Kopra; Karol Buffolin, star 20 let, iz Trsta, kovač, in Ivan Pizzamus, star 20 let, kotlar.

Odrin.

(Prejeli smo naslednjo pesem iz Ribnice ob Vrbskem Jezeru na Koroskem.)

Turki zavzeli so zopet Odrin, nič ne pomaga bolgarski spomin, Bolgari so vojno krvavo začeli, zato so se Turki Odrina prišli.

Zakaj ni več bolgarski Odrin, da bi na vojno bil slaven spomin? Boljše bi bilo, ko bi Bolgari molčali svojim zaveznikom prijatelji ostali.

Pamet bolgarska, o kje si ti b'la, da proti Srbom na vojno si šla! To potreb'vali so Nemci, Mažari, nikdar pa Srbi, še manj pa Bolgari.

V miru Bolgari bi lahko živeli, in na Balkanu veljavo imeli, z vojno pa niso prav nič pridobili, kar so imeli, še to so zgubili.

Komaj da s Turkom mir so sklenili, Srbom za hrbet so v lase skočili, Turek za to je zasedel Odrin — da bo to vojno imel za spomin.

Pripovedka o strašnem zmaju.

V starodavnih časih se je prikazal na zemlji en strašen zmaj. V začetku svojega življenja je iskal in našel svoje žrtve med živalimi. Pozneje pa se je lotil tudi ljudi in vedno večje je postajalo število nesrečnih, ki so postali žrtve njegove požrešnosti in nenasitnosti. Postal je v teku časa celo tako ošaben in mogočen, da je zgolj iz krvoločnosti moril človeški rod.

Izmed ljudstva pa so se pojavili srčni in pogumni moške, ki so hoteli to ljuto zverino ugonobiti in s tem človeštvo hude nadloge rešiti. Pa kaj so mogli ti pojedinci proti krutemu zmaju, ki je v teku stoletij postal vedno večji in močnejši. Peruti te pošasti so zatemnele sonce in luč zvezd, če jih je razprostrl nad zemljo. Človeštvo je skušalo vsa sredstva, da se znebi zveri, ali on je bil tako premeten in pazljiv, da so vsi taki poskusi postali brezuspešni. Večen strah pred zmajem in neuspešnost vseh poskusov se ga znebiti, je tako na ljudi vplivalo, da so se slednji vdali v usodo in so mirno trpeli vse hudobije, ki jih je zmaj nad ljudstvom izvrševal.

Pa prišlo je še hušje — ne samo, da je ljudstvo mirno trpelo nasilstvo zmaya, našli so se tudi ljudje, ki so ga naravnost v tem početju proti ljudstvu podpirali. Le-ti izmečki človeškega rodu so zatajili vse človeške čute v sebi, ter so zmaju žrtve, ki jih je tirjal, dovaževali. In vedno bolj je rastle število onih, ki so zmaju služili. Temu se ne moremo čuditi, ker zmaj je onim, ki so mu služili, dal dober del ropa, ki ga je iz ljudstva izžemal in ničesar jim ni manjkalo.

In tako se je zgodilo, da je temu zmaju postal velik del zemlje pokoren in ga častil bolj kot boga. Zmaj je postajal vedno bolj in bolj ošaben ter je začel od ljudstva tirjati ne le žrtve, rastoče na polju in izrejene v hlevih, on je tudi zahteval, da se mu žrtvujejo v velikem številu najnežnejša človeška bitja. — Nikdo mu ni ugovarjal, ter vse se je treslo pred njim, nihče se ni upal vzdigniti svoj glas proti njemu in prišlo je tako daleč, da je v človeku večen trepet pred zmajem tako prevladoval, da je um človeka zgubil vsako razsodnost in mišljenje — in tako je v njemu otrpnil tudi vsak duh in vsako stremenje po resnici in prosveti.

Tako je prešlo več stoletij in zmaj je dobil velik del zemlje v svoje kremplje, kateri so neusmiljeno mesarili med ljudstvom.

V človeštvu pa ni popolno ugasnila iskra resnice — ostala je v njemu še od časov, ko še zmaya na svetu ni bilo. V teku časov se je več in več takih ljudi porodilo, ki se niso pred zmajem upognili — da drznili so se mu očitno protiviti. Resnica, ki jih je navdajala, jim je narekovala, da zmaj nima nikake pravice človeško trpljenje na zemlji množiti, si žrtve za svoje razkošje in svojo pohlepnost med ljudstvom iskati ali celo braniti se svojega uma, kakor

ga mu je narava dala, posluševati. To je vzbudilo srd in togo v zmaju in tudi v onih, ki so mu služili. Da uničijo protivnike zmaya, so se posluževali najhujših in najgrozovitejših sredstev. Kar na stotine in tisoče so jih vjeli, trpinčili so jih in izvršili so na njih smrtne sodbje. Nato so jim pobrali vse, kar so imeli.

(Konec jutri.)

Najnovejša telefonska in brzojavna poročila.

DRINOPOLJSKO VPRAŠANJE

Diplomati hodijo na počitnice ne glede na to, da drinopoljsko vprašanje še ni rešeno. Toda zgornja okolnost pomenja, da ostane Drinopolje tistemu, ki ga ima — torej Turku, ker ni nikogar, ki bi resno mislil Turka z orožjem izganjati iz Drinopolja in s tem zbuditi vse one peklenke sile, ki komaj čakajo, da izbruhnejo. Drinopolje tedaj dobi Turčija, Bolgarija po odškodnini, ki bo kakor pravijo: Lozengrad, svobodna plavba po Marici in neke finančne ugodnosti.

DIPLOMATI.

Dunaj, 25. avgusta. Italijanski poslanik, vojvoda Averski, je imel dveurni pogovor z grofom Berchtoldom o situaciji na Balkanu, posebno o južnoalbanskih mejah.

Popoldne je grof Berchtold konferiral s turškim poslanikom na Dunaju.

AVDIJENCA.

ISI, 25. avgusta. Ruskij poslanik na Dunaju pl. Giers bo jutri popoldne sprejet v ISI pri cesarju v audijenci. Govori se, da bo pri tej priložnosti podal dekret, s katerim je odpošlil can s svojega mesta. Oficijelno seveda se ta vest dementira.

GRŠKI UJETNIKI.

Sofija, 25. avgusta. 35 grških ujetnikov, 14 iz Ksontu, 21 iz Kavale, med njimi škof, prijetih v sled osamljenja, da so udeleženi šplonaže, je bilo pripeljanih v Sofijo, kjer so bili po preiskavi izpuščeni.

TURŠKA VLADA IN REFORME.

Carigrad, 25. avgusta. Vladni list prinaša dekret, v čemur so sankcionirane reforme za arabske province. Reforme se med drugimi tičejo tudi vpeljave arabskega jezika v šole, sodišča in upravo.

KOMISIJA ZA PREISKAVO BALKANSKIH GROZOVITOSTI.

Belgrad, 25. avgusta. Uradno: Mednarodna komisija za preiskavo takozvanih balkanskih grozovitosti je dospela semaj. Srbija, ki je od svojih nasprotnikov v sled teh grozovitosti utrpela strašno škodo, se je izjavila, da komisijo priznava, obenem pa tudi izjavila, da mora iz komisije izključiti Rusa Miljukova (bivšega profesorja v Sofiji), radi njegovega javnega sovražstva proti srbski stvari. (Miljukov je tudi tistih eden, ki pišejo, da so Srbom k zmagi nad Bolgari pripomogli — Rumuni in Turki, dasiravno so ti nastopili še le, ko je bila bitka na Bregalnici končana s srbsko zmago.) Ker so se pa ostali člani komisije izjavili z Miljukovim solidarni, Srbija pa Miljukova ne more za sposobnega priznati, ker ni prost predsodkov proti Srbom — tedaj komisija ne more računati na priznanje od strani Srbije; kljub temu je srbska vlada napravila vse korake, da omogoči komisiji dohod v Solun. (Komisija je že precej pozna — ker mnogo mučenih srbskih vojakov je že pomrlo — drugi so zakopani — tako, da so sledovi bolgarskih dejanj že zginili.)

STRELA V SMODNIŠNICO.

Madrid, 25. avgusta. V Leridu je udarila strela v smodnišnico; ena oseba je mrtva, 35 poškodovanih.

Odgovorni urednik Radivoj Korenč. Last in tisk »Učiteljske tiskarne«.

Mali oglasi.

Friderik Repovš v Tržiču prodaja ceno skoraj novo Browning avtomatično puško za šibre kaliber 116. 776—1.

Laška kuhinja

v Ljubljani.

Od danes naprej se dobe vsak dan sveže morske ribe in najboljše vino Teran iz deželne kleti Parenco.

Zganjarna

F. Pečenko

se je zopet odprla

v ulici Scala Belvedere št. 1

(prihod iz ulice Miramar).

Priporoča se svojim starim obiskovalcem in obenem cenj. občinstvu.

Carlo Marcuzzi

Trst, via S. Lazzaro 12.

Delavnica kirurških instrumentov, ortopedičnih aparatov, prs, umetnih rok in nog, trebusnih, športnih in bolniških pasov za popek, suspensorjev, mesečnih podvez za dame in vse bolniške potrebščine.

Popolni šivalni stroj je le

„Singerjev“

Dobi se samo s tem izveskom in po upravičenih naših zastopnikih Ljubljana, Sv. Petra cesta 4,

Kranj, Glavni trg 119, Novo mesto lekarna Bergman, Kočevje, Glavni trg 79.

Zastoj dobi panama slamnik

kdor kupi pri meni blaga v vrednosti čez K 40.—. Imam priznano ogromno zalogo kostumov, paletov, kril in bluz za dame in deklice, oblek, površnikov in klobukov za gospe in dečke, kakor tudi dežnih plaščev in pelerin

po izvanredno nizkih cenah.

Angleško skladišče oblek

O. Bernatović, Ljubljana, Mestni trg št. 5.

Čitajte v Vašo lastno korist!

V današnjih težavnih razmerah zamorete obogatiti le s srečko!

Turška srečka je v to svrhu prva in najpriporočljivejša srečka,

ker ima šest žrebanj vsako leto, ker značaj glavni dobili vsako leto 400.000, 400.000, 400.000, 200.000, 200.000 in 200.000 zlatih frankov, ker vsaka srečka mora zadeti najmanj 400 frankov, ker je tedaj zanjo izdan denar varno naložen kot v hranilnici.

ker igra še dolgo vrsto let in obdrži kupec po izplačilu kupnine trajno igralno pravico brez vsakega nadaljnjega vplačevanja, ker znaša mesečni obrok samo 4 krone 75 vinarjev, in ker zadobi kupec že po vplačilu prvega obroka izključno igralno pravico.

Pozor! Prihodnje žrebanje se vrši 1. okt. 1913.

1 turška srečka in 1 srečka italijanskega rdečega križa z 10 žrebanji vsako leto na mesečne obroke po samo 6 kron.

Natančnejša pojasnila pošlje vsakomur brezplačno

Ceške Industrijske banke glavno zastopstvo v Ljubljani.

Sprejmejo se provizijski zastopniki pod ugodnimi pogoji.

Priporočamo tvrdko:

FR. ČUDEN

Največja eksportna trgovina ur, zlatnine in srebrnine

v Ljubljani,

samo nasproti Frančiškani. cerkve.

Union ure so najbolj trpežne Alfa ure in natančne.

Zahtevajte cenik zastoj!

1: Lastna tovarna ur v Švici. 2: Solidna postrežba! 3: Zmerne cene!

Govoreča ura v izložbi izpostavljena.

3

v Ljubljani, Židovska ulica

3

Židovska ulica

Prodaja

radi pozne sezije po zelo znižani ceni . . . slamnike za dame in deklice. . .

Modni salon

STUHCY-MASCHKE

: Žalni klobuki vedno v zalogi. :

Židovska ulica

3

v Ljubljani, Židovska ulica

3

Sprejema zavarovanja človeškega življenja po najraznovrstnejših kombinacijah pod tako ugodnimi pogoji, ko nobena druga zavarovalnica.

Zlasti je ugodno zavarovanje na doživetje in smrt z manjšajočimi se vplačili.

Rezervni fond K 58.461.432.56. — Izplačane odškodnine in kapitalije K 123.257.695.77.

v zajemno zavarovalna banka v Pragi.

„SLAVIJA“

Vsa pojasnila daje čigar pisarne so v lastni bančni hiši

Po velikosti druga vzajemna zavarovalnica naše države z vseskozi slovensko-narodno upravo.

v Gosposki ulici št. 12.

Zavaruje poslopja in premičnine proti požarnim škodam po najnižjih cenah. Škodo čenjuje takoj in nakulante. Uživa najboljše sloves, koder posluje.

Pozor! Sprejema tudi zavarovanja proti vlomski tatvini pod zelo ugodnimi pogoji. — Zlasti vate prosite

Generalno zastopstvo v Ljubljani